

E. Nosova, PhD in Economics, Associate Professor  
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

### THE REFORM OF PERSONAL INCOME TAXATION IN UKRAINE

*The changes that were made to the taxation of income of individuals are considered; impact of changes in taxation on the salary to be paid is calculated; has been demonstrated that the personal income taxation in Ukraine has progressive-regressive character; It revealed that the burden on a single hryvnia to pay was dropped; the validity of the application of the tax social benefits is examined; has been revealed that the application of a tax social benefits leads to discrimination against individuals whose income slightly exceeds the cutoff amount for the use of tax incentives; the tax burden on wages and its dynamics are analyzed; enterprise savings by reducing the rate of the single social contribution are defined; the possible increase in wages while maintaining enterprise-level costs is calculated.*

*Keywords: tax on personal income, a single social contribution, a military collection, deductions from wages, accrued on of salary, the tax burden.*

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 1 (178): 25-29

УДК 658.14+ 658.1: 005.4

JEL F32, G32, G34

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/178-1/4>

Ю. Петленко, канд. екон. наук, доц.,  
А. Іванов, економіст

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

### ОФШОРИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНА ПРОБЛЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ІНТЕГРОВаних КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР

*У статті проаналізовані та систематизовані умови діяльності інтегрованих корпоративних структур у країнах та на територіях дії спеціальних, так званих офшорних, юрисдикцій, спрямованих на зниження рівня оподаткування. Також напрацьовані пропозиції щодо регулювання процесів переливання капіталу за допомогою офшорних схем з метою запобігання податкового шахрайства.*

*Ключові слова. Офшор; інтегрована корпоративна структура; перерозподіл капіталу; податкова оптимізація.*

**Вступ.** Актуальність проблематики. Міжнародна діяльність інтегрованих корпоративних структур (далі ІКС), зареєстрованих в Україні, актуалізує проблему регулювання порядку їх оподаткування. Все частіше ІКС, намагаючись отримати реальні податкові пільги, знизити ризики своєї діяльності та мінімізувати втрати від економічної та політичної нестабільності, користуються послугами офшорних компаній. Так, за даними Tax Justice Network з України в офшори до початку 2014 року спрямовано понад 165 млрд доларів [1]. Все це зумовлює необхідність пошуку засобів регулювання та способів оподаткування операцій ІКС із застосуванням офшорних схем. З іншого боку, офшоризація операцій ІКС актуалізує необхідність удосконалення податкового та валютно-фінансового планування.

**Постановка проблеми.** Проблема офшоризації, а саме отримання прибутку в зоні дії спеціальних юрисдикцій за межами країни чи території офіційної реєстрації, не вирішена сьогодні не тільки в Україні, а й в багатьох країнах світу. Дана проблема охоплює потреби податкового та валютно-фінансового планування ІКС.

**Мета статті.** Метою даної публікації є систематизація умов діяльності ІКС в країнах і на територіях дії спеціальних юрисдикцій, спрямованих на зниження рівня оподаткування, а також напрацювання пропозицій щодо регулювання процесів переливання капіталу з метою запобігання податкового шахрайства.

**Завдання.** Завданням даної статті є аналіз діяльності ІКС на територіях офшорних юрисдикцій та висновки щодо проблеми їх оподаткування.

**Об'єкт дослідження.** Об'єктом дослідження є офшоризація як спосіб податкової оптимізації суб'єктів підприємницької діяльності у світі.

**Предмет дослідження.** Предметом дослідження є фінансові відносини в інтегрованих корпоративних структурах, пов'язані з податковим плануванням із застосуванням офшорних схем.

**Огляд літератури.** Написанню даної статті передувало ґрунтовне опрацювання останніх наукових джерел та практичних розробок з подібним предметом дослідження. Зокрема, даній проблематиці присвячено роботи українських авторів: В.С. Пономаренка, Б.В. Дер-

вянка, Г.В. Уманцева. Також над даною проблемою працювала низка російських авторів: Ю.В. Якутін, Ю.Б. Вінслав, О.В. Мелентьев. Вищезгадані науковці досліджували сутність та специфіку різних видів ІКС, оцінили переваги і недоліки їх створення в промисловості, вплив держави на їх діяльність. Проте діяльність ІКС з точки зору податкового планування за допомогою офшоризації досліджена недостатньо.

Для написання даної статті проаналізовано праці: Дж.Ю. Стігліца "Економіка державного сектору", О. Ведрова "Пісок кризь пальці", О.М. Мозгового "Міжнародні фінанси", П.І. Юхименка "Теорія фінансів", О. Кравчука "Україна офшорна". Опрацьовано ряд законів України та статті щодо означеної проблематики.

**Методологія дослідження.** Для написання даної статті використано наступні методи:

Метод збору даних. У даній статті використано первинні дані (Електронні дані про Федеральний Бюджет США) та вторинні дані: інформацію зі звітів ([www.taxjustice.net](http://www.taxjustice.net)), періодичних видань ("Світ фінансів", Журнал соціальної критики "Спільне"), книг ("Економіка державного сектору") та підручників ("Міжнародні фінанси", "Теорія фінансів").

Метод ідентифікації офшорних юрисдикцій та схем. Для розуміння офшорних юрисдикцій та схем нам випала нагода відвідати юридичні конференції ("Податковий форум" та "Школа з регулювання офшорної діяльності" асоціації правників України), на яких виступали представники юридичних компаній та підприємств, що мають безпосередню практичну справу з питанням офшоризації.

Працюючи із законодавчими актами у якості джерел, використано методи синтезу, за допомогою якого визначено взаємозв'язки між законодавчими актами для розуміння загальної ситуації щодо обраної тематики.

Також використано дедуктивний підхід: наше дослідження засноване на існуючому рівні наукових знань, а за допомогою додаткового аналізу знайдено зв'язок між ними і розширено існуючу теорію про офшоризацію. Отримані результати за обраною тематикою дозволили зробити висновки щодо можливих напрямків податкових реформ, крім того означено стимулюючі для підприємства, які заохочують їхню діяльність в офшорах.

Методіндукції, допоміг опрацювати різні схеми виведення капіталу в офшори. Та використати ці знання для підготовки рекомендацій щодо напрямків податкового реформування.

**Виклад основного матеріалу.** Високий рівень концентрації капіталу в інтегрованих корпоративних структурах, зареєстрованих на території України, все більше впливає на економічний розвиток, а тому потребує зміни підходів у регулюванні фіскальної та валютно-фінансової політики.

Поняття інтегрованої корпоративної структури визначене нами в праці "Особливості організації фінансів інтегрованих корпоративних структур", як група юридично або господарсько-самостійних підприємств, об'єднаних для досягнення спільних цілей [2, с.57]. Найбільшими ІКС в Україні є: "SCM", "Інтерпайп", "Приват", "GroupDF", "Миронівський хлібопродукт" тощо. Створення і функціонування ІКС відбувається завдяки поглибленню корпоративних зв'язків між компаніями-учасницями, концентрації ресурсів і послуг, добровільній централізації окремих управлінських повноважень.

Найбільш вагомими причинами створення ІКС є: оптимізація операційних, інвестиційних та фінансових витрат, в т.ч. податкових акумулювання ресурсів; концентрація капіталу; централізація управління, технічності технологічного забезпечення; оптимізація поділу праці всередині групи тощо. Вище зазначене дозволяє узагальнено сформулювати головну причину інтеграції – подолання ринкових бар'єрів на шляху просування вітчизняної продукції на міжнародні ринки. Відповідно отримання конкурентних переваг досягається завдяки зниженню трансакційних витрат, валютних ризиків та отриманню податкових пільг.

Коли мова йде про отримання податкових пільг, то тут можна погодитись з висловлюванням відомого американського економіста Джозефа Юджина Стігліца, який вважає, що ухилення від сплати податків здійснюється завдяки "...використанню певних положень податкового законодавства, які дозволяють відійти від їх сплати; ухилення – незаконний відхід від сплати податків [3]. Такий підхід дозволяє зрозуміти невідворотність покарання за ухилення від сплати податків тоді, як уникнення від податків – легітимний спосіб податкової оптимізації. Саме цей спосіб широко використовується ІКС. Разом з тим, зауважимо на негативне відношення міжнародної спільноти до питання уникнення від сплати податків, що також вважається правопорушенням. Останні судові розслідування щодо діяльності таких великих транснаціональних корпорацій, як Amazon, Starbucks, Google підтверджують наші застереження [4]. Висновки цих розслідувань свідчать про наступне: податкова оптимізація (іншими словами уникнення від сплати податків) не може бути метою утворення ІКС, оскільки політика такої групи вважатиметься неправомірною.

Проблеми розмитого трактування визначень ухилення та уникнення від сплати податків змусили Європейський союз переглянути політику щодо надання пільг компаніям, які не ведуть реальної діяльності в ЄС. Результатом цього стало прийняття Директиви Ради Європи від 27 грудня 2015 року, яка забороняє з 1 січня 2016 року використовувати систему європейських офшорів для отримання податкових пільг від переходу прибутків отриманих за межами ЄС.

Запровадження таких змін змушує вітчизняні ІКС переглянути політику податкового та валютного планування.

Серед основних способів мінімізації податкового навантаження є використання дочірніх компаній під юрисдикцію України, тоді, як материнська компанія реєструється в офшорній зоні – податковій гавані. Дочірні компанії в

даному випадку є платниками податків України, а їх материнська компанія, що ними володіє, не є платником податку, оскільки зареєстрована за кордоном України.

Поняття офшор походить від англійського "offshore" (поза берегом), під ним слід розуміти юрисдикцію, що знаходиться за кордоном резиденції бенефіціарного власника (кінцевого власника структури). Розвиток представництва дочірніх компаній ІКС закордоном дозволяє проводити велику кількість внутрішніх розрахунків, які впливають на формування фінансових результатів. Нині в економічній літературі використовуються ще й такі поняття як "офшорна зона", "офшорна юрисдикція", "офшорний фінансовий центр" (ОФЦ), як правило, визначення цих понять досить часто підмінюються одне одним, що створює певні суперечності. Так, у Великому тлумачному словникусучасної української мови офшор – це території, які забезпечують пільговий режим (зниження податків, звільнення від валютного контролю ін.) для фінансово-кредитних операцій із закордонними учасниками в іноземній валюті [5, с. 869]. Також, на думку укладачів словника, це поняття у більш вузькому значенні використовують для характеристики деяких видів банківських операцій. Крім того, в цьому словнику пояснюється сутність понять: "офшорна зона – частина території держави, на якій діє безподатковий контроль [5, с. 869]", у даному випадку є помилковим звуження економічних і юридичних повноважень таких територій; їх потрібно трактувати як пільговий режим для будь-яких фінансових операцій, а не тільки податкових; "офшорна компанія – іноземна компанія, яка має спеціальний статус щодо податкових пільг і не підлягає національному регулюванню [5, с. 869]", запропоноване визначення надзвичайно влучно відображає економічну сутність взаємовідносин між компанією як суб'єктом фінансових відносин і державою. А от тлумачення поняття "офшорний центр – організація, що спеціалізується на реєстрації офшорних компаній [5, с. 869], несправедливо звужено виключно до секретарських функцій таких юрисдикцій. Однак в міжнародній практиці "офшорний центр" – це спрощена назва "офшорного банківського (фінансового) центру", діяльність якого полягає у здійсненні операцій, які "...не підпадають під національне регулювання і не вважаються складовою економіки [6]".

Зауважимо також, що використання терміну "офшорна юрисдикція" доцільне для характеристики сфери (офшорної зони), на яку поширюється право застосування пільгового режиму для фінансово-кредитних операцій. У зв'язку з цим недоречно прирівнювати офшорні зони та офшорні юрисдикції.

Традиційно в теорії і практиці офшорного бізнесу виділяють два типобудови фінансових взаємовідносин через дочірні фірми. До першого типу відносять "паперові" офшорні компанії, що мають формальні ознаки діяльності: наявність офісу, власників, менеджерів, комплект реєстраційних документів, печатку. Однак такі компанії не здійснюють повноцінної діяльності, а використовуються в якості інструменту планування та управління фінансово-кредитними та податковими операціями ІКС. До другого типу відносять компанії, що здійснюють діяльність близьку до повноцінної. Такі компанії досить часто імітують активну виробничу, фінансову або посередницьку діяльність, залучаючи реальні активи та фінансові потоки до перерозподілу ресурсів через внутрішній фінансовий ринок ІКС. Така діяльність сприяла розвитку в офшорних зонах інвестиційних офшорних фондів взаємного фінансування/інвестування.

Стереотипно офшорна компанія представляє собою рамкову організаційну структуру, діяльність якої забезпечується спеціалізованими секретарськими агенціями.

Стандартизований набір послуг секретарських агенцій в офшорних зонах включає: 1) управління номінальним персоналом та банківськими рахунками; 2) юридичне та нотаріальне супроводження офшорних операцій; 3) розроблення фінансових схем; 4) організація логістики; 5) супроводження взаємодії з податковими органами (укладання угод, ведення переговорного процесу) тощо.

Вибір офшорної зони залежить від функціонального призначення дочірньої компанії ІКС та залежить від багатьох факторів: офшорних преференцій; податкових ставок; особливостей валютного регулювання та репатріації (інвестицій, дивідендів, реальних активів); географічних прерогатив тощо.

Еволюційний розвиток офшорних зон сприяв формуванню трьох типів юрисдикцій, які розрізняють за рівнем податкового й державного регулювання підприємницької діяльності: 1) "консервативний офшор" – зони, що пов'язані з ухиленням від сплати податку на прибуток транснаціональних корпорацій (такі зони існують в США, Великобританії, Кіпрі тощо); 2) "помірний офшор" – зони зі спеціальними пільгами у сфері оподаткування та репатріації капіталу, які використовуються в якості транзитних зон, зокрема через офшорні банківські (фінансові) центри, до них відносять Співдружність Багамських Островів, Ірландію, Гібралтар тощо; 3) "експансіоністський (агресивний) офшор" – зони з максимальним спрощенням реєстрації, регулювання діяльності, оподаткування та репатріації, їх називають "податкові гавані", до них відносять такі країни, як Республіка Сейшельські Острови, Республіка Панама, Британські Віргінські Острови, Беліз і т. д.

При реєстрації дочірніх компаній переважна більшість ІКС віддає переваги "помірному офшору": витрати на їх обслуговування вищі ніж у "податкових гаванях", проте, зазвичай, вони знаходяться у респектабельних країнах. Як приклад, це компанії нерезидентів, що зареєстровані в Швейцарській Конфедерації і діяльність яких здійснюється за її межами. Вони мають податкові преференції на рівні з "податковими гаванями". Крім того такі компанії мають додаткові переваги і від користування послугами секретарських агенцій, до яких висуваються жорсткі кваліфікаційні вимоги. Найбільш поширеними "помірними офшорами" для ІКС з великими оборотами, крім Швейцарської Конфедерації, є Сінт-Мартен (Нідерландська частина), Велике Герцогство Люксембург, Особливий адміністративний район Китаю Гонконг, Республіка Сінгапур. Для дрібних операцій – Ірландія.

Для репатріації доходів застосовують низку різних схем серед яких, для українських ІКС, найбільш поширені: 1) Дочірня компанія групи (далі ДК) попередньо визначає суму прибутку до оподаткування і повністю використовує цю суму на "консультаційні послуги" від материнської компанії групи (далі МК), зареєстрованої в офшорній зоні. Таким чином, прибуток до оподаткування ДК дорівнює нулю, оскільки доходи дорівнюють витратам. Відповідно грошовий потік, що відповідає вартості консультативних послуг, перерозподіляється на користь МК, де не підлягає оподаткуванню. 2) ДК інвестує статутний капітал МК, що зареєстрована в офшорній зоні, а у подальшому отримує дивідендів, адже весь прибуток капіталізується в МК. 3) Усі транзакції ДК проходять через розрахунковий центр МК, зареєстрованої в офшорній зоні, і доходи акумулюються на її рахунках, де не підлягають оподаткуванню. 4) МК, зареєстрована в офшорній зоні, надає кредит ДК під високі відсоткові ставки на довгострокову перспективу, відповідно грошові потоки переміщуються у формі кредиту та нарахованих відсотків з ДК до МК.

Наразі Європейський союз переглядає власну політику щодо надання преференцій у податковій сфері, зокрема ратифікація Директиви Ради Європи (2015/121/EU) зобов'язує усі країни-члени ЄС до 31 грудня 2015 року розглянути можливості запровадження відповідного пакету стандартних пропозицій щодо протидії зловживанням, дозволених попередніми директивами. Однак на кожну директиву, розроблену юристами державної сфери, знаходиться десятки схем подолання запроваджених обмежень.

В умовах поглиблення світової економічної кризи проблема реформування податкових систем в частині запобігання уникнення сплати податків особливо актуалізувалася. Основна увага спрямована на так зване "трансфертне ціноутворення", що дозволяє перерозподіляти доходи між центрами фінансової відповідальності ІКС за допомогою різних методів. Однак усі вони є недосконалими, що дозволяє ІКС, які підпадають під національне регулювання і контроль, витратити кошти на послуги фахівців з податкового права та адвокатів аби знайти законні способи уникнення оподаткування.

У відомому підручнику "Теорія фінансів", за редакцією проф. В.М. Федосова цитується вислів судді Верховного суду США Дж. Сандерленда, який ще у 1935 році визнав право платників податків самостійно визначати прийнятні методи зниження податків, зазначивши: "ніхто не повинен планувати свої витрати та доходи відповідно до максимальної зручності Міністерства фінансів" [7, с.332].

Сучасне міжнародне законодавство регулює велику кількість операцій, пов'язаних з уникненням оподаткування, особливо це стосується США і Європейського союзу. Проте, незважаючи на запровадження значних обмежень використанні офшорних юрисдикцій, частка корпоративних податків у доходах державного бюджету постійно скорочується, наприклад, у 1956 році частка корпоративних податків у Федеральному бюджеті США становила близько 28%, тоді як у 2015 році лише 12,3% [8]. Очевидно заходи протидії офшоризації є недостатньо ефективними.

В Україні офшоризація операцій ІКС набула особливого поширення з 2007 років у зв'язку з початком прояву ознак глобальної фінансової кризи, посиленням адміністрування податкових зобов'язань великих підприємств, підвищенням політичних та інвестиційних ризиків, стимулюванням експорту, високим рівнем тінізації економіки та корупції. Принаймні, у питаннях оподаткування ІКС держава виконує роль сліпого агента, який проводить політику не втручання або навіть ініціює створення ІКС для підвищення конкурентоздатності продукції, що постачається на експорт. Це зумовлено специфікою адміністрування корпоративних податків, оскільки легше контролювати великі підприємства, такі як ІКС, ніж тисячі дрібних платників податків.

Наш висновок сформульовано з урахуванням діючого у період з 1995 по 2010 роки Закону України "Про промислово-фінансові групи в Україні" від 21.11.1995 № 437/95-ВР, де в статті 1 поняття "промислово-фінансова група (ПФГ) визначалося, як "...об'єднання, деякого можуть входити промислові підприємства, сільськогосподарські підприємства, банки, наукові і проектні установи, інші установи та організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку, та яке створюється за рішенням Уряду України на певний термін з метою реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України, включаючи програми згідно з міждержавними договорами, а також виробництва кінцевої продукції" [9]. Статтею 4 цього Закону встановлювалися пільги для ПФГ щодо сплати вивізної

го (експортного) та ввізного (імпортного) мита і митних зборів, не поширюються обмеження щодо внесків комерційних банків до статутних фондів підприємств при інвестуванні коштів на модернізацію виробництва кінцевої та проміжної продукції ПФГ [9]. Цей Закон утратив чинність 2010 року, проте преференції, які мали ІКС п'ятнадцять років до цього, суттєво позначились на розвитку економіки України.

Разом з тим, посилення контролю з боку ЄС за операціями, пов'язаними з уникненням оподаткування, змушує українські ІКС перебудувати свої офшорні схеми. Так, представник Центру соціальних і трудових досліджень України Кравчук О. відмічає, що інвестиції з Кіпру майже у дварази перевищували "...обсяги виведених до цієї країни капіталів" [10]. Імовірно, мова йде про перерозподілі офшорних потоків між різними юрисдикціями. Ситуація з контролю та регулювання міжнародної діяльності ІКС ускладнюється ще й тим, щорух грошових коштів здійснюється не у формі інвестицій, а у вигляді товарних потоків експорту/імпорту із застосуванням таких інструментів, як заниження цінкових та кількісних параметрів, відображення фіктивних фінансових послуг (рента, роялті, дивіденди) тощо.

Намагання уряду провести податкову реформу через запровадження гнучких ставок податку на прибуток та системи пільг (податкових, валютних, юридичних тощо) не сприймаються ринковим середовищем, оскільки такі заходи не полегшують, а навпаки посилюють податковий тиск на платників податків, змушуючи останніх діяти за правилом А.Лафера: "...спроба уряду отримати більше надходжень через запровадження додаткових податків призводить до того, що ... фірми зменшують суми інвестицій, а це призводить до зменшення споживання ... та ... надходжень від оподаткування [3, с.184]", що нині спостерігається в Україні.

Окрім податку на прибуток важливим стимулом до офшоризації є валютні адміністративні обмеження Національного банку, запроваджені Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність" від 04.07.2014 № 1586-VII [11]. З урахуванням існуючих обмежень інвестор скоротили реінвестування грошових коштів в Україну, а також намагаються якомога швидше вивести з України раніше інвестовані ресурси.

Загальновідомо, що на курс валюти впливає попит та пропозиція ринку, а тому запровадження пакету адміністративних обмежень з вимогою обов'язкового продажу 75% валютної виручки експортерами, 90-денного контролю розрахунків за зовнішньоекономічними контрактами, а також зобов'язання банків погоджувати з НБУ заявки на купівлю валюти понад еквіваленту 50 тис. доларів США суттєво стримує попит, що є шоком для імпорто-залежної економіки.

Відповідно на пропозицію валюти впливає три чинники: фінансування (кредити), сальдо торгівельного балансу та прямі іноземні інвестиції. Однак через невиконання умов МВФ у 2015 році Україна не отримала третій і четвертий транші кредитів, що порушило програму формування валютних резервів на відповідний період, яка була перенесена на квітень 2016 року. Така ситуація суттєво вплинула на виконання зобов'язань із минулих боргів та газових контрактів, що порушило стабільність валютного курсу. Крім того примус до конвертації валюти вплинув на рішення експортерів залишати валютну виручку в офшорах. Як наслідок – виникнення структурних дисбалансів у фінансовій системі.

На законодавчому рівні офшорна діяльність в Україні досі не врегульована. Згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України "Про перелік офшорних зон" від

23.02.2011 № 143-р. зарегламентований тільки перелік офшорних зон [12], проте інші важливі офшорні юрисдикції не поширюються ні на сферу Податкового кодексу [13], ні на інші законодавчі акти. Очевидно, що такі законодавчі прорахунки виникають завдяки лобіюванню інтересів кінцевих бенефіціарних власників ІКСа їхніх представників у державних органах влади.

Підводячи підсумок, варто звернути увагу на те, що розв'язання проблем офшоризації повинно стати пріоритетним як для законодавчої, так і виконавчої ланок влади, оскільки ІКС акумулюють потужні фінансові потоки, які перерозподіляються материнськими структурами через підконтрольний внутрішній ринок капіталу, утворений за допомогою закордонних філій. Використання внутрішньо-корпоративного ринку для перерозподілу капіталу – одна з найбільших проблем державного регулювання не тільки в Україні, а й в усьому світі. Встановлювати і контролювати такі зв'язки надзвичайно складно, оскільки взаємодія відбувається не на ринкових, а на регульованих материнською структурою умовах, які й забезпечують подолання ринкових бар'єрів – податкових, митних, валютних, кредитно-фінансових і т. д. Оскільки сценарії операцій за участю дочірніх структур достатньо заплутані, необхідно на державному рівні створювати підрозділ з моніторингу міграції доходів і капіталу українського походження.

**Висновки.** Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що запорукою успішного розв'язання проблем оподаткування результатів діяльності ІКС з використанням офшоризації повинна стати участь урядових структур, відповідно до делегованих повноважень у міжнародних переговорах щодо підписання резолюцій, укладання договорів, затвердження директив і т. д. щодо системного (у співпраці з іншими країнами) урегулювання офшоризації.

Також на законодавчому рівні необхідно зарегламентувати офшорну діяльність: описати можливі схеми та розробити комп'ютеризовані моделі-маршрутизатори, які дозволятимуть оптимізувати пошук маршрутів міграції доходів та капіталу, аналізувати та проводити професійну експертизу. Для співпраці можна залучити професійних фінансистів та юристів із приватної сфери, які розробляють офшорні схеми.

Рушійною силою у подоланні офшоризації ІКС повинна стати реформа оподаткування прибутку. Потрібно запровадити диверсифіковану систему оподаткування доходів національних і міжнародних ІКС, активно запроваджувати передовий досвід розвинених країн.

**Дискусія.** Підводячи підсумок, варто звернути увагу на те, що розв'язання проблем офшоризації повинно стати пріоритетним як для законодавчої, так і виконавчої ланок влади, оскільки ІКС акумулюють потужні фінансові потоки, які перерозподіляються материнськими структурами через підконтрольний внутрішній ринок капіталу, утворений за допомогою закордонних філій. Використання внутрішньо-корпоративного ринку для перерозподілу капіталу – одна з найбільших проблем державного регулювання не тільки в Україні, а й в усьому світі. Встановлювати і контролювати такі зв'язки надзвичайно складно, оскільки взаємодія відбувається не на ринкових, а на регульованих материнською структурою умовах, які й забезпечують подолання ринкових бар'єрів – податкових, митних, валютних, кредитно-фінансових і т. д. Оскільки сценарії операцій за участю дочірніх структур достатньо заплутані, необхідно на державному рівні створювати підрозділ з моніторингу міграції доходів і капіталу українського походження.

## Список використаних джерел

1. Мережа податкового права Щомісячний податковий звіт [Електронний ресурс] // taxjustice – Режим доступу до ресурсу: <http://www.taxjustice.net/2014/11/24/tjns-monthly-taxcast-november-2015/>.
2. Петленко Ю. В. Особливості організації фінансів інтегрованих корпоративних структур / Юлія Володимирівна Петленко. // Світ фінансів. – №4. – С. 54–62.
3. Джон Ю. С. Економіка державного сектору / Юджин Стігліц Джон. – Москва: МГУ: ИНФРА-М, 1997. – 720 с.
4. Ведров О. Пісок кризь пальці: офшори в українській і світовій економіці [Електронний ресурс] / Олексій Ведров // Журнал соціальної критики "Спільне". – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://commons.com.ua/pisok-kriz-paltsi-ofshori-v-ukrayinsk>.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с.
6. Мозговий О.М. Міжнародні фінанси / О.М. Мозговий, Т.С. Оболенська, Т.В. Мусяць // Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 557 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://buklib.net/books/23650/>
7. Юхименко П.І. Теорія фінансів / П.І. Юхименко [та ін.]; заг. ред. В.М. Федосов, С.І. Юрій. // – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
8. Електронний каталог США [Електронний ресурс]: [база даних містить детальну інформацію про державних та федеральних політиків, державну діяльність] – Електронні дані про Федеральний Бюджет США

// InsideGov – Режим доступу до ресурсу: <http://federal-budget.insidegov.com//38/1936>.

9. Закон України "Про промислово-фінансові групи в Україні" від 21.11.1995 № 437/95-ВР. Втратив чинність. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/437/95-%D0%B2%D1%80>

10. Кравчук О. Україна офшорна. Історія формування вітчизняної моделі економіки [Електронний ресурс] / О.Кравчук // Журнал соціальної критики "Спільне". – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://commons.com.ua/ukrayina-ofshorna-istoriya-formuvannya-vitchiznyanoi-modeli-ekonomiki/>

11. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність" від 04.07.2014 № 1586-VII. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1586-18>

12. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про перелік офшорних зон" від 23.02.2011 № 143-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-%D1%80>

13. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

14. Petlenko Yu. Institutional Analysis Of Finance Vertically Integrated Structure In Ukraine // *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 2014, 154. <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2014/154-1/14>

Надійшла до редколегії 10.12.15

Ю. Петленко, канд. екон. наук, доц.,

А. Иванов, економіст

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

## ОФШОРИЗАЦИЯ КАК ОСНОВНАЯ ПРОБЛЕМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ИНТЕГРИРОВАННЫХ КОРПОРАТИВНЫХ СТРУКТУР

*В статье проанализированы и систематизированы условия деятельности интегрированных корпоративных структур в странах и на территориях действия специальных, так называемых офшорных, юрисдикций, которые нацелены на снижение уровня налогообложения. Также наработаны предложения по урегулированию процессов переливания капитала с помощью офшорных схем с целью предохранения от налогового мошенничества.*

*Ключевые слова. Офшор; интегрированная корпоративная структура; перераспределение капитала; налоговая оптимизация.*

Y. Petlenko, PhD in Economics, Associate Professor,

A. Ivanov, economist

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

## OFFSHORIZATION AS MAIN PROBLEM OF HOLDING GROUPS TAXATION

*At this article, we have analyzed and systematized the conditions of holdings' activity to reduce the taxation level in countries and on the territory of special, so-called offshore, jurisdiction. In addition, we have made a suggestion how to regulate offshore capital flows in order to prevent from tax frauds.*

*Key words. Offshore; holding company capital redistribution; tax optimization.*

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 1 (178): 29-34

УДК 338.24.01

JEL H55

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/178-1/5>

А.Ставицький, канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

## ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗУМОВНОГО ДОХОДУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

*У роботі проаналізована концепція безумовного доходу, як в ряді країн Європейського Союзу розглядається як заміна сучасній системі соціального забезпечення. За допомогою моделі раціонального індивіду показано, що за наявності гарантованого доходу індивід буде обирати більш високооплачувану роботу з більшою ефективністю праці. Здійснено розрахунки витрат для впровадження подібної системи в Україні, вказано на першочергові кроки, що потрібно здійснити для успішної реалізації реформи.*

*Ключові слова: індивід, безумовний дохід, раціональність, соціальна сфера, зарплата, мотивація.*

**Вступ.** Система мотивації людини до праці завжди викликала жваві дискусії серед вчених. Протягом всієї історії людства були розглянуті та впроваджені різноманітні системи оплати праці, пенсійного чи соціального забезпечення, проте жодна з них не визнається вченими ідеальною на практиці.

З одного боку, ця проблема розглядається як мікро-економічна задача, розв'язок якої потрібно шукати на кожному підприємстві індивідуально. З іншого боку, суттєва соціалізація сучасних держав, необхідність підтримки адекватного рівня життя вимагає розгляду цього питання на макроекономічному рівні. Слід відзначити, що ці рівні є достатньо пов'язаними при формуванні економічної політики.

Наприклад, у країнах Європейського союзу були створені умови для ефективної роботи висококваліфікованих працівників, що забезпечує високий рівень життя для всієї країни. Це дозволяє розвивати та забезпечувати значні виплати по безробіттю, страхуванню від нещасних випадків, тощо, що залучає до країн додаткових мігрантів, знижує стимули якісно працювати через зменшення страху втратити роботу. Соціальна направленість європейських країн відзначає, що в сучасних умовах конкурентного господарювання продовження подібної економічної політики не є можливим.

Досвід США свідчить, що відсутність значних видатків на соціальне забезпечення суттєво мотивує роботу персоналу, що дозволяє значно підвищити продук-